

М.Оспанов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік медицина университеті

Жалпы гигиена және экология

- * Халықтың радиациялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету мен қоршаған ортаны радиоактивті ластанулардан қорғау бойынша Қазақстан Республикасының негізгі заңды актілері

Орындаған: 502МПП, Айдарбаева Ә.Б

Тексерген: Доцент, м.ғ.к Бердешева Г.А

Ақтөбе 2016жыл

* Жоспар

* I. Кіріспе

* II. Негізгі бөлім

* Халықтың радиациялық қауіпсіздігі

* Қоршаған ортаны радиоактивті ластанулардан қорғау

* Қазақстан Республикасының негізгі заңды актілері

* III. Қорытынды бөлім

* Кіріспе:

* Азаматтарды иондаушы сәуледен қорғау мемлекеттің барлық территориясында жергілікті және өндірістік қағидасымен ұйымдастырылады. Яғни кешенді және жеке қарастыру іс-шараларын өткізуде азаматтық қорғаныстың объекті басқару органдарының функциялары және күштері территориялық және ведомстволық болып бөлінеді. Осы орайда, негізгі дәрежеден шыға отырып, Мемлекет үкіметі анықтайтын тәртіппен, азаматтық қорғаныс бойынша қалаларды топтарға, ұйымдарды санаттарға жатқызу жүзеге асырылады.

* Азаматтық қорғаныс іс-шараларын ұйымдастыру және жүзеге асыру жауапкершілігін меншікті үлгідегі барлық ұйымдардың және орталық, жергілікті мемлекеттік атқарушы органдардың басшылары көтереді. Бұл органдар мен ұйымдар жыл сайын азаматтық қорғаныс іс-шараларын жүзеге асыру және оларды орындағаны туралы есеп беру керек. Азаматтардың сәуле иондарынан қорғаудағы дайындығы мен іс-шараларды өткізудің мерзімі және көлемі мен тәртібі, сонымен қатар есеп беру ұсынысы Мемлекет үкіметімен белгіленеді.

- * Қазақстан Республикасының Үкіметі уәкілетті мемлекеттік органдарды, олардың арасындағы:
- * иондаушы сәулелендіру әсерінен халықтың денсаулығын қорғау, радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және атом энергиясын пайдалануға байланысты қызмет түрлеріне лицензия беру, қоршаған орта объектілерінің радиоактивтік ластануының алдын алу және иондаушы сәулелендірудің табиғи көздерін бақылау жөніндегі өзара іс-қимыл тәртібі мен міндеттердің ара-жігін белгілейді.
- * 1-1. Қазақстан Республикасының Үкіметі:
- * 1) иондаушы сәулелендіру әсеріне байланысты аурулардың тізбесін және себептік байланысын анықтау тәртібін айқындайды;
- * 2) радиациялық қауіпсіздік саласындағы техникалық регламенттерді бекітеді;
- * 3) атом энергиясын пайдалану объектілерінде жұмыс істейтін персоналға қойылатын біліктілік талаптарын белгілейді;
- * 4) өзіне Қазақстан Республикасының Конституциясымен, заңдарымен және Қазақстан Республикасы Президентінің актілерімен жүктелген өзге де функцияларды орындайды.

- * Атом энергиясын пайдалану саласындағы уәкілетті мемлекеттік орган радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету саласындағы мемлекет уәкілдік берген Қазақстан Республикасының атқарушы органы болып табылады, бірыңғай мемлекеттік саясат жүргізеді, басқа уәкілетті мемлекеттік органдардың жұмысын үйлестіреді, сондай-ақ: атом энергиясын пайдалану жөніндегі қызмет түрлеріне лицензия беруді жүзеге асырады;
- * Радиациялық қауіпсіздікке, ядролық материалдар мен иондаушы сәулелендіру көздерін физикалық қорғауға және аварияға қарсы жоспарлауға, есепке алу мен бақылауға қатысты нормалар мен ережелерді әзірлейді және келісіп отырады. Радиациялық қауіпсіздік нормалары мен ережелерінің, лицензиялар шарттарының сақталуын бақылауды жүзеге асырады және радиациялық қорғау жөніндегі ұлттық комиссияның қызметін қамтамасыз етеді;

* Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық салауаттылығы саласындағы уәкілетті мемлекеттік органның құзыретіне мыналар жатады:

* 1) иондаушы сәулелендіру көздерінен зардап шеккен халықты медициналық сауықтыру саласындағы бағдарламаларды әзірлеу және іске асыру;

* 2) радиациялық авариялар салдарынан радиоактивті ластануға ұшыраған аумақтарда тіршілік ету жағдайлары мен оларда тұрудың ерекше режимдерін регламенттеу;

* 3) сәулеленуге ұшыраған халыққа көмек көрсетілуін бақылау;

* 4) осы Заңда, Қазақстан Республикасының өзге де заңдарында, Қазақстан Республикасы Президентінің және Қазақстан Республикасы Үкіметінің актілерінде көзделген өзге де өкілеттіктерді жүзеге асыру.

* Радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік нормалау

* 1. Радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі мемлекеттік нормалау радиациялық қауіпсіздік нормаларын, санитарлық ережелерді, гигиеналық нормативтерді, құрылыс нормалары мен ережелерін, еңбек қорғау ережелерін, радиациялық қауіпсіздік жөніндегі әдістемелік, нұсқаулық және өзге де құжаттарды белгілеу арқылы жүзеге асырылады. Бұл актілер радиациялық қауіпсіздік жөніндегі халықаралық стандарттарды ескеруге тиіс және осы Заңның ережелеріне қайшы келмеуге тиіс.

* 2. Радиациялық қауіпсіздік саласындағы санитарлық-эпидемиологиялық ережелер мен нормалар, техникалық регламенттер Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген тәртіппен бекітіледі.

* 3. Радиациялық қауіпсіздік мәселелері жөніндегі өкімдік, нұсқаулық, әдістемелік және өзге де құжаттарды уәкілетті мемлекеттік органдар және пайдаланушы ұйымдар өз құзыреттері шегінде радиациялық қауіпсіздік саласындағы техникалық регламенттер негізінде бекітеді және қабылдайды.

- * Азаматтарды иондық сәуледен күштері мыналардан тұрады: Азаматтарды иондық сәуледен әскери бөлімдерінен әскери емес жасақтардан, сондай-ақ, жасақтары
- * а) территориялық, объектілік жасақтары мен Азаматтарды иондық сәуледен және төтенше жағдайлар қызметтерінің жасақтары;
- * б) республикалық, облыстық, қалалық және аудандық жедел-құтқару отрядтары сияқты әскери емес жасақтар болып келеді.
- * Әскери емес жасақтар Азаматтарды иондық сәуледен күштерінің негізін құрайды.
- * Үкімет шешімімен құтқару жұмыстарын жүргізу кезеңінде уақытша ІІМ - ішкі істер министрлігі; ҚМ - қорғаныс министрлігі бөлімшелері, ведомстволық, мамандандырылған авариялық-құтқару; авариялық-қалпына келтіру, әскериленген және тағы басқа жасақтар тартылуы мүмкін.
- * Азаматтарды иондық сәуледен қорғау әскери бөлімшелері бейбіт кезде зардап шеккен халыққа тіршілікті қамтамасыз етуге жан-жақты көмек көрсетеді, туған республиканың шекарасында да және арнайы келісімі бар шет мемлекеттерде де іздестіру-құтқару жұмыстарын жүргізеді; адамдар құрамының білімін бағалаумен және дайындығымен айналысады, соғыс кезеңде зақымдану ошақтарында радиациялық және химиялық бақылаулар, құтқару және тағы басқа шұғыл-қалпына келтіру жұмыстарын жүргізеді, халықты эвакуациялау шараларына қатысады, тылдық елеулі объектілерін қалпына келтірумен байланысты арнайы тапсырмаларды орындайды (мысалы, аэродромдарды, көпірлерді жөндеу). АҚ әскери бөлімшелері ішінара азаматтық персоналмен де құралады. Қорғаныс министрлігі Президент жарлығы бойынша кәсілетке жеткен азаматтарды нағыз әскери қызметке, сонымен кейбіреулерін АҚ жүйесінде қызмет атқаруға тартады, төтенше жағдайлар жөніндегі орталық атқарушы органдағы, оның территориялық органдарының, Азаматтарды иондық сәуледен қызметтерінің жасақтары халыққа тіршілікті қамтамасыз етуге, құтқару жасақтарды күшейтуге арналады және медициналық, байланыс, қоғамдық тәртіпті сақтау, өрт сөндіру, транспорттық және тағы басқа қызметтер болып бөлінеді.
- * Жедел құтқару отряды жоғары дайындықта тұратын жасақтар болып келеді, және жоғары дәрежелі объектілерде, күрделі аймақтарда, енуге қиын аудандарда іздестіру-құтқару жұмыстарын өткізу үшін, зардап шеккендерге жәрдем көрсету үшін арналған.
- * Азаматтарды иондық сәуледен қорғау нысанына баласы 8 жасқа толмаған әйелдерден, жүкті әйелдер мен мүгедектерден және әскери міндетті мобилизациялық нұсқауы бар азаматтардан тыс, жұмысқа қабілетті еркектер мен әйелдер алынады.

- * Радиациялық аварияның зардаптарын жоюға тартылатын азаматтардың жоспарланатын сәуле алуының жоғары мөлшері 1. Радиациялық аварияның зардаптарын жоюға, құтқару және шұғыл жұмыстар мен дезактивизацияға тартылатын азаматтардың жоспарланатын сәуле алуының жоғары мөлшері тек адамдарды құтқару қажеттігіне және олардың одан да көп сәуле алуына жол бермеуге ғана байланысты болуы мүмкін.
- * 2. Радиациялық авариялардың зардаптарын жоюға тартылатын азаматтардың жоспарланатын сәуле алуының жоғары мөлшеріне олардың ерікті келісімімен және сәуле алудың мүмкін мөлшері мен денсаулық үшін қатері туралы алдын ала хабарлай отырып, олардың өмір кезеңі ішінде бір рет жол беріледі.
- * 3. Өтемнің түрлері мен мөлшері және аталған жұмыстарды орындауға тартылатын адамдардың денсаулығына радиациялық әсер келтірген зиянның орнын толтыру.
- * 1. Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес азаматтардың иондаушы сәулелендірудің белгіленген шегінен тыс немесе радиациялық авария салдарынан сәуле алуға байланысты өз өмірі мен денсаулығына келтірілген зиянның орны толтырылуына және мүліктік залалдардың орны толтырылуына құқығы бар.

- * Радиациялық әсерден зардап шегушілерге:
- * радиациялық аварияны жою кезінде белгіленген мөлшерден артық сәуле алған адамдар;
- * ионданушы сәулелендіру көздерінен қызметшілер үшін радиациялық қауіпсіздік нормаларында белгіленген шектен артық сәуленің әсерлі мөлшерін алған және осы сәуле алумен тікелей байланысты ауруы бар адамдар;
- * егер ата-анасының біреуі радиациялық әсерден зардап шеккендер қатарына қосылса, солардан туып, иондаушы сәулелендіру ықпалына байланысты аурулар тізбесінде белгіленген аурулардың жекелеген түрлерінен зардап шегуші балалар жатады.

* Қорытынды:

- * Радиациялық қауіпсіздік: құқықтық, ұйымдық, инженерлік — техникалық, санитарлық-гигиеналық, профилактикалық, тәрбиелік, жалпы білім беру мен ақпараттық сипаттағы шаралар кешенін жүргізу қажет. Қазақстан Республикасы мемлекеттік органдарының, қоғамдық бірлестіктердің, жеке және заңды тұлғалардың радиациялық қауіпсіздік саласындағы нормалар мен ережелерді сақтау жөніндегі шараларды іске асыруы тиіс.
- * Республиканың бүкіл аумағында радиациялық мониторингті жүзеге асыру, иондаушы сәулелендіру көздерінен халықтың сәуле алуын шектеудің мемлекеттік бағдарламаларын жүзеге асыру;
- * Иондаушы сәулелендіру көздерімен нақты қызметті жүзеге асырудың барлық деңгейінде радиациялық қауіпсіздікті сапалық жағынан қамтамасыз ету бағдарламаларын іске асыру арқылы қамтамасыз етіледі.

* Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

* 1. Өмір – тіршілік қиуіпсізгі: С. Арпабеков. – Алматы, 2004.

* 2. <http://bigox.kz/radiaciyaalyk-kauipsizdik/>